

Boekbespreking

E. VAN ROMPAEY & L. DELVOSALLE, met de medewerking van J. E. de Langhe, A. Lawalrée en L. Reichling en de leden van het Instituut voor het Floristisch Onderzoek van België, Atlas van de Belgische en Luxemburgse Flora, Pteridofyten en Spermatofyten. Nationale Plantentuin van België, Brussel, 1972, 25 pag. + 1530 verspreidingskaarten, 350 F.

Na de Atlas över växternas utbredning i Norden van HULTÉN (1950) en de Atlas of the British Flora van PERRING & WALTERS (1962) is nu ook de Atlas van de Belgische en Luxemburgse Flora verschenen. Wie in het voorwoord leest, dat het onderzoek voor het verkrijgen van de gegevens voor de atlas van onze zuiderburen is ingesteld naar het voorbeeld van de Nederlanders Goethart en Jongmans, kan een gevoel van gerechtvaardigde jaloezie op het bereikte resultaat van Van Rompaey c.s. ternauwernood onderdrukken. De Atlas van de Nederlandse Flora, waarvoor de floristische inventarisatie het voorbeeld werd voor onze nabuurlanden, is nog steeds niet verschenen. De oorzaken hiervan zijn onlangs uitvoerig besproken in het Vakblad voor Biologen (MENNEMA, 1971) en kunnen worden samengevat in een tweetal argumenten: de beschikbare IVON-gegevens zijn vaak, vooral met betrekking tot de minder algemene soorten, onvolledig en het is noodzakelijk om een onderscheid te maken tussen oude (van vóór 1950) en recente (van ná 1949) gegevens. Het is vooral het eerste argument, dat het verschijnen van de verspreidingskaartjes hier in Nederland zo zeer vertraagt. Onze Belgische vrienden zijn over dit bezwaar heengestapt met als resultaat de hier besproken atlas. Men kan hierover natuurlijk verschillend denken. Wat is belangrijker, de kaartjes zo volledig mogelijk publiceren zoals wij thans proberen te doen met als gevolg, dat het nog geruime tijd, zelfs jaren zal duren voordat de Nederlandse atlas klaar is óf niet zo naar volledigheid streven met de mogelijkheid dat de atlas spoediger gereed komt en daardoor als geheel direct kan worden geraadpleegd. De Belgische bewerkers hebben voor dit laatste gekozen en wij aarzelen niet hen met het resultaat van harte geluk te wensen.

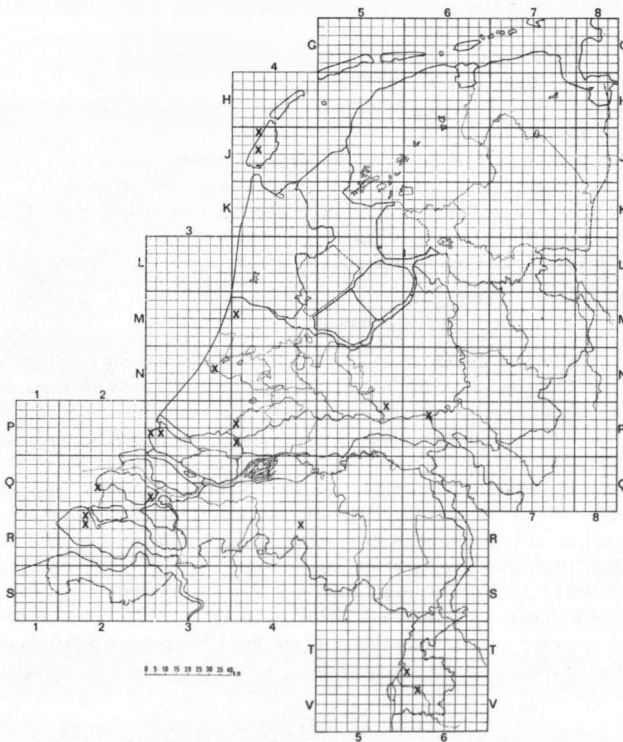

Fig. 1. Verspreidingskaart van *Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm. volgens de IVON-gegevens anno 1950.

Het feit, dat wij in Nederland voor de „lange weg” hebben gekozen, brengt mij er toe de thans voor mij liggende Belgische atlas te vergelijken met die, welke wij nog eens hopen uit te geven.

Het is wellicht merkwaardig om een recensie te illustreren. Ter wille van de duidelijkheid wil ik dit hier toch doen. Fig. 1 laat de verspreiding van *Phyllitis scolopendrium* in Nederland zien, uitsluitend gebaseerd op inventarisatie-gegevens, die verkregen zijn op gelijke wijze als in België geschiedt. Mevr. A. J. Quené – Boterenbrood heeft dit kaartje voorlopig gereed gemaakt voor de Atlas van de Nederlandse flora door deze inventarisatiegegevens aan te vullen met gegevens, verkregen uit het in het Rijksherbarium aanwezige herbariummateriaal en uit de daar voorhanden zijnde literatuur (fig. 2). Het verschil is duidelijk: de 17 uurhokken van fig. 1 konden door de aanvullende gegevens worden uitgebreid tot 85 uurhokken, waarvan er 33 vondsten van vóór 1950 (rondjes) en 52 vondsten van ná 1949 (blokjes) vermelden. Ik vraag mij af of, als in België de in het veld verkregen gegevens ook op deze wijze zouden zijn aangevuld, de Belgische kaartjes ook niet vollediger zouden zijn geworden.

Verder is het mij opgevallen, dat een vergelijking van de reeds gepubliceerde Plantenkaartjes van Nederland met die van de Belgische atlas laat zien, dat de Nederlandse plantenkaartjes diverse vondsten in België vermelden, die in de Belgische atlas niet zijn opgenomen. Dit heeft zonder twijfel als oorzaak, dat op de Belgische kaartjes alleen inventarisatiegegevens zijn vermeld, doch geen gegevens uit herbariummateriaal of literatuur. Ware dit laatste wel het geval geweest, dan zou het genoemde verschil zeker niet zijn opgetreden. Als voorbeeld zou ik hier willen geven de opmerkelijke groeiplaats van *Juniperus communis* bij Knokke; volgens het Belgische verspreidingskaartje is deze soort niet aangetroffen ten westen van de lijn Brasschaat-Chimay.

Overigens valt het op, dat het kaartje in de Belgische atlas deze soort wel voor N.-Brabant, maar niet voor Z.-Limburg opgeeft. Het Nederlandse plantenkaartje laat echter zien, dat *J. communis*

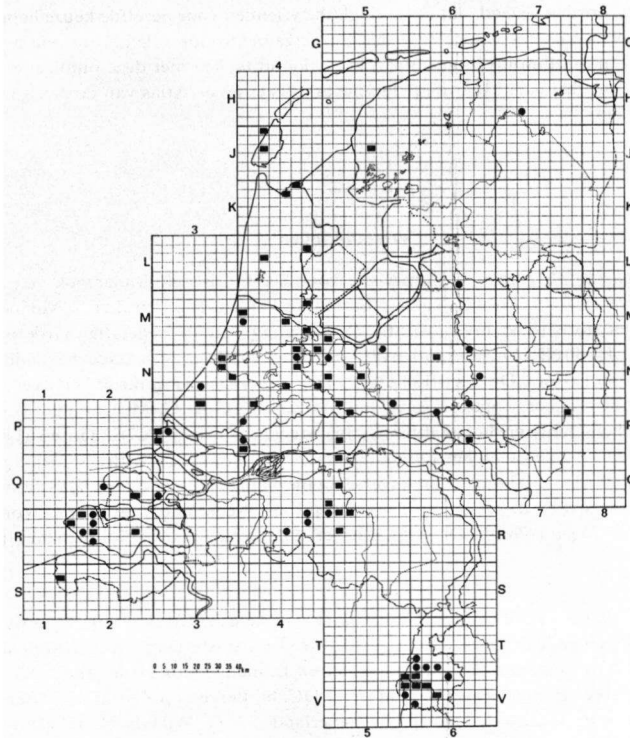

Fig. 2. Verspreidingskaart van *Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm. volgens de IVON-gegevens, aangevuld met herbarium- en literatuuropgaven.

wel degelijk in Z.-Limburg voorkomt. Het ware juist geweest, indien de Atlas van de Belgische en Luxemburgse Flora beperkt was gebleven tot België en Luxemburg en de erratische gegevens, verzameld buiten dit areaal, niet op de kaartjes waren opgenomen. Zij suggereren nl. dat buiten België en Luxemburg door de Belgische floristen even intensief is geïnventariseerd als daarbinnen, wat niet het geval blijkt te zijn.

Dat het opnemen van buitenlandse gegevens tot moeilijkheden aanleiding geeft, tonen de kaartjes van onze algemene kroossoorten aan. *Lemna minor* en *L. gibba* komen volgens de kaartjes in de Belgische atlas in Zeeuws-Vlaanderen veel, resp. redelijk veel voor, *L. trisulca* en *Spirodela polyrhiza* ontbreken daar nagenoeg of nagenoeg geheel. Voor de laatste soort is dit juist, voor *L. trisulca* beslist niet. Deze soort komt blijkens de Plantenkaartjes voor Nederland, deel X (1951) in Zeeuws-Vlaanderen in evenveel uren voor als *L. gibba*.

Ook het omgekeerde geval doet zich voor en wij moeten ons afvragen of de op de Nederlandse plantenkaartjes aangekruiste hokken in Vlaanderen van *Azolla caroliniana* juist zijn, nu deze soort in de Belgische Atlas niet blijkt te zijn opgenomen, ofschoon de flora van DE LANGHE c.s. (1967) de soort wel vermeldt van het Picardo-Brabant.

Mijn tweede argument, de noodzakelijkheid om een onderscheid te maken tussen oude (van vóór 1950) en nieuwe (van ná 1949) gegevens, om te kiezen voor de „lange weg” vervalt geheel, waar de Belgische atlas ook een „grensdatum” heeft. Dat deze in België in 1930 ligt en bij ons in 1950 doet nauwelijks ter zake. Eerlijkheidshalve moeten wij stellen, dat om zuiver praktische redenen in Nederland de grensdatum is bepaald op 1950, omdat de nieuwere edities van de topografische kaarten het noodzakelijk maakten tot een andere urenindeling te komen. Wij zijn met deze gedwongen grensdatum echter wel gelukkig, omdat 1950, beter dan 1930, als een beginjaar van hernieuwde ingrijpende veranderingen in de Nederlandse flora kan worden beschouwd.

Resumerend kan worden gezegd, dat onze Belgische vrienden voor dezelfde keuze hebben gestaan als wij met hun schat aan floristische informatie, verzameld door velen, voor wie het een grote voldoening moet zijn om hun inventarisatiearbeid beloond te zien met deze publicatie. Zij hebben hun keuze gedaan, wij de onze. Maar de Belgische atlas is er en de Atlas van de Nederlandse Flora moet nog verschijnen!

M.